

Тақырыбы: Отбасылық тәрбиенің баланың дамуына әсері

Мақсаты: Отбасындағы толық қанды тәрбие бала өміріне үлкен әсерінің барын ата – аналарға түсіндіру.

Бүгінгі таңда отбасы жеке тұлғаны дамытудың маңызды факторы ретінде әрекет етеді. Мұнда бала дүниеге келеді, мұнда ол әлем туралы алғашқы білімді және алғашқы өмірлік тәжірибені алады.

Отбасылық тәрбиенің ерекшелігі - бұл отбасының әр түрлі жастағы әлеуметтік топ екендігі: оның құрамында екі, үш, кейде төрт ұрпақтың өкілдері болады. Бұл дегеніміз - белгілі бір дәстүрлерді қалыптастыруға мүмкіндік беретін әр түрлі құндылық бағдарлары, өмірлік құбылыстарды бағалаудың әр түрлі критерийлері, әр түрлі мұраттар, көзқарастар, нанымдар.

Отбасылық тәрбие өсіп келе жатқан адамның бүкіл өмірлік іс-әрекетімен үйлесімді түрде үйлеседі. Отбасында бала өмірлік маңызды іс-шараларға қатысады, оның барлық кезеңдерінен өтеді: қарапайым әрекеттерден (қасық алу, тырнақ қағу) мінез-құлықтың ең күрделі әлеуметтік және жеке маңызды формаларына дейін.

Отбасылық тәрбиенің де әсер ету уақыты кең: ол адамның өмір бойы жалғасады, тәуліктің кез келген уақытында, жылдың кез келген уақытында болады.

Отбасылық климат - бұл ата-аналардың өмірі, олардың қарым-қатынасы, отбасының рухы. Балалардың дөрекілігі, салғырттығы, немқұрайлылығы, тәртіпсіздігі, әдетте, отбасындағы жағымсыз қатынастар жүйесінің және оның өмір салтының нәтижесі болып табылады. Бұл әкенің анасына, ата-ананың балаларына немесе отбасынан тыс адамдарға қатынасы.

Жасыратыны жоқ: бүгінгі өмір қиын және қатал. Қолайсыздықты, дөрекілікті, маскүнемдікті, жүйкені тудыратын шиеленісті және ауыр жағдайлар көбейіп келеді. Осының аясында барған сайын дұрыс емес, ұсқынсыз тәрбиемен күресуге тура келеді. Көптеген отбасыларда жылулық, жылы шырай жоғалады, ата-аналар мен балалар арасындағы қарым-қатынастың тапшылығы артады. Бөбекжайда жүргізілген зерттеулер көрсеткендей, балалардың тек 29% -ы бос уақыттарын ата-аналарымен өткізеді, әкелер мен аналардың 12% -ы күнделіктерін үнемі қарап отырады. Ата-аналар мен балалар арасындағы қарым-қатынастың жетіспеушілігі мектеп оқушыларының оқу іс-әрекетіндегі жетістіктеріне негіз бола алмайды, "білімі қиын" адамдар саны артып келеді.

Соған қарамастан, отбасы жеке тұлғаны дамыту мен тәрбиелеудің басты факторы болып табылады. Баланы ата-анасы тәрбиелеуі керек, ал барлық әлеуметтік институттар баланың өзін-өзі дамытуына жағдай жасауда ғана көмектесе алады, оның жеке бейімділіктерін, бейімділіктерін білуге және оларды өзіне және қоғамға пайдалы қолайлы түрде жүзеге асыруға көмектеседі. .

Баланың даралығы бастапқыда отбасында қалыптасады. Білім беру ұйымдарындағы тәрбие жұмысын осы факторды ескермей құру мүмкін емес. Бірыңғай білім беру ортасын құру ғана жоспарланған нәтижелердің жоғары деңгейде орындалуына кепілдік бере алады.

Баланың дамуымен отбасындағы тәрбие стилі белсенді өмірлік ұстанымды қалыптастыруда маңыздырақ бола түсуде. Ересек жастағы өмірлік қиындықтарды

шешу түріне дұрыс емес тәрбиенің әсері талданды. Жанжалды жағдайларды шешудің адекватты емес стилін қалыптастырудың тәрбиенің әртүрлі бұрмалануларына тәуелділігі және олардың әртүрлі (тәрбие стиліне байланысты) дамуына ықпал ететін мінез-құлық стратегиясын қалыптастыруға әсері көрсетілген. психогендік аурулар.

Ересек адамның балаға қатынасының нұсқаларын шартты түрде үш үлкен топқа бөлуге болады: авторитарлық қатынас, шамадан тыс қамқорлық және эмоционалды салқындық және баланың тағдырына немқұрайлы қарау.

Ата-аналардың авторитарлық стилі қоршаған әлемге деген қызығушылықтың төмендеуіне және бастамашылықтың қалыптасуына ықпал етуі мүмкін. Сонымен бірге, баланың нақты мотивтері ойында, оның ішінде жеке тұлғада жүзеге асырылуы керек, ал олардың көңілсіздігі эмоционалды шиеленісті күшейтеді. Егер мұндай бала құрдастарымен ойынға қатысса, бұл тәрбие стилінің әсері рөлді қабылдай алмауына және оның дұрыс орындалмауына әсер етуі мүмкін. Мұндай қабілетсіздік оның ойынға қабылданбауына әкелуі мүмкін және бұл өз кезегінде құрдастарымен қарым-қатынаста ішкі шиеленістің артуына ықпал етеді. Пікірі бойынша Л.И.Божович, бұл ұялшақтық пен өзіне деген сенімсіздік, немесе, керісінше, агрессивтілік пен негативизм сияқты жеке қасиеттердің дамуына әкелуі мүмкін. Екі нұсқа да адекватты мінез-құлық үлгілерін құруға ықпал етпейді. Бұл, сайып келгенде, эмоционалды күйзелісті одан әрі күшейтеді, бала жағдайдың бақыланбайтындығын сезіне бастайды, ал ата-аналардың қалыптасқан стилі мен оған басқа маңызды адамдар тарапынан қарым-қатынас болған жағдайда, эмоционалды шиеленісті және дәрменсіздік сезімін жоя алатын жағдайды шешу мүмкін емес.

Жетекші мотивтердің бұзылуының және баланың отбасындағы дербестігін басудың тағы бір нұсқасы - шамадан тыс қамқорлық. Тәрбиенің бұл түрі дербестіктің, шешім қабылдаудағы қиындықтардың, бұрын белгісіз болған жағдайды шешудің жолын таба алмаудың, ал қиын жағдайларда — енжарлықтың және өмірлік проблеманы шешуден алшақтаудың дамуына ықпал етеді.

Мінез-құлық деңгейінде бұл ойынға қатыса алмауынан және берілген рөлді тиісті деңгейде орындай алмауынан ғана емес, сонымен бірге баланың өз құрдастарымен қарым-қатынасын шектейтіндігінде және оның барлық қажеттіліктері қанағаттандырылатын отбасылық ортада мүмкіндігінше қарым-қатынас жасауға ұмтылуында көрінуі мүмкін. сұраныс бойынша. Өз мүдделерін өз бетінше қорғауға және туындаған мәселелерді шешуге тура келетін құрдастарымен қарым-қатынас қажеттілігінің бастапқы бұзылуын болжауға болады. Бұл жағдайда бала өзіне деген сенімсіздік пен дәрменсіздік сезімін бастан кешіретіні анық, ал тәрбиенің осы стилімен табиғи түрде пайда болатын өзін-өзі жүзеге асыру мотивінің бұзылуына байланысты жетекші іс-әрекетке адекватты түрде ену болмайды, бұл дәрменсіздік сезімін одан әрі күшейтеді.

Эмоционалды салқындықпен және балаға немқұрайлы қарауымен сипатталатын отбасыларда керісінше көрініс байқалатыны анық: ересектермен қарым-қатынас қажеттілігі бұзылған кезде, құрдастарымен қарым-қатынас бастапқыда қауіпсіз болып шығады. Алайда, мұндай отбасыларда қарым-қатынастың бұрмалануы ересектер әлемі мен осы әлемдегі құндылықтар жүйесі туралы адекватты емес көзқарасқа алып келеді. Ересек адамның рөлі ойындағы ең

қалаулы рөлдердің бірі екенін ескерсек, бұл мұндай рөлдердің жеткіліксіз орындалуына әкелуі мүмкін, бұл өз кезегінде бұл балаларды мұндай рөлдерге таңдауға ықпал етпейді. Бұл эмоционалды қарқындылықтың дамуына және сәйкесінше құрдастарымен қарым-қатынастың бұзылуына әкелуі мүмкін. Алайда, бұл жағдайда, ең алдымен, "ересектер" рөлдерін орындаумен байланысты жергілікті дәрменсіздіктің қалыптасуы ықтимал, өйткені бұл жаста іс-әрекет аясы қазірдің өзінде жеткілікті кең, мұнда орынбасарлық мінез-құлық мүмкін, олардың сәтсіздіктерінің себептерін жатқызу мүмкіндігі пайда болады. сыртқы немесе ішкі және т.б. Қарастырылып отырған жағдайда, осы жаста өз бағалауларында ересек адамның пікіріне айқын бағдар жергілікті дәрменсіздікті жаһандық деңгейге көтеруге ықпал етуі мүмкін.